

prostor trampizmu, koji prijeti transformirati Crkvu iznutra, doprinoseći napasti autoritarnoga vjerskoga režima. Ponovni izbor Trumpa simbolizira kraj ere koja je nastala nakon Hladnoga rata — Amerika izlazi iz jednoga religijskoga i društvenoga sustava, a kriza katoličkoga identiteta dobiva globalni odjek. Faggiolijeva konačna poruka jest da “od Boga do Trumpa” predstavlja ne samo političku, nego fundamentalnu antropološku krizu, koja redefinira samo značenje kršćanskoga svjedočanstva u 21. stoljeću. Time Faggioli zaozračuje narativ o neprekinutoj krizi, rezimirajući kako američka politika, religija i katoličanstvo idu ruku pod ruku u svojevrsnom globalnom labirintu bez jasnoga izlaza.

Maroje Višić

Ivan Marija Tomić, *Čovjek od proljeća*. Zagreb: Dominikanska naklada Istina, 2023.

“Ima pjesnika koji svojom pojavom unesu pravu oluju u pjesništvo svoga vremena, a ima pak onih koji, i nesvjesno, povežu cijele pjesničke epohe donoseći kao lahor svježinu novoga.” Tako sam prije devet godina dočekao prvu Tomićevu zbirku *U sjeni križa* (2016.), određivši ju *nova et vetera*, da bih sada, zadovoljan što nisam pogriješio, dočekao drugu, naslovljenu *Čovjek od proljeća*.

Duhovno pjesništvo u Hrvata ima čvrsto zapisan kontinuitet od glagoljičkoga Pariškoga kodeksa iz druge polovice 14. stoljeća, no poznat i prije. Ni vrijeme ni nevjeme nije ga suzbilo, ako mu katkada, kao nakon Drugoga rata, štetilo jest. Ono je pratilo stilsko-formalne mijene, tragalo za inovacijama, nadahnjivalo se izvorima i stvaralo nova pjesnička imena. Jedno je od takvih Ivan Marija Tomić (Bosanska Gradiška,

1984.), redovnik dominikanac. Spomenuta činjenica nužno daje njegovoj poetskoj priči osobit naglasak, počevši od činjenice da kolar, talar ni samostanska ćelija nisu zapreka dobru pjesnikovanju niti ga ograničavaju na religiozni pjev, iako će, naravno, religiozni prosjaj biti jasno prisutan.

Ukupno sedamdeset pjesama raspoređeno je u šest pozorno složenih ciklusa — *Pamćenje, Borba, Jednoj, Suhoća, Mornari, Čežnuće* — čime pjesnik zatvara životni luk, kako sugerira dodatkom *Umjesto pogovora*: “Ovaj papir / bio je / drvo // Ove riječi / bile su / čovjek.” Pjesme su, osim triju, naslovom imenično jednorječne, što također govori o promišljenom pristupu poetskoj riječi.

Stilski-formalno privržen sonetu, katrenu, rimi, jasnoći i drugim poetskim alatima, pjesnik se ne ustručava prepustiti i slobodnu stihu. Kada pak govorimo o tonu i tendenciji, nametnula se misao o svojevrsnoj sintezi jezerske i jesenske romantike, čiji odjek nalazimo u prvoj pjesmi zbirke *Muka*: “Mutna voda prvo mi sjećanje / uz rub koje stajah kao dijete / gledajući valova igranje / i vil–konje što nad njome lete”, što neodoljivo podsjeća na stihove iz Cesarićeva *Shelleya*: “Kadikad, u kasni sat, / Tajanstven dar mi bude dat, / I slušam šumne razgovore / Sa vjetrom što ih vodi more”. Ima u Tomićevu stihu neke svijetle magije i čudesnosti što krase iskrenost djetinje duše. Djetinjstvu i predima on se često vraća, istodobno dotičući starost i vječnost: “Ja sam čovjek od proljeća / ali živim stalnu jesen / ovdje nije moja sreća / onim svijetom sam zanesen” (*Gorčina*). U toj antitezi razlijeva se istina ljudske egzistencije. Utoliko je, misaono zahtjevno oblikovana dinamičkim dominantama raspetosti i napetosti odlaženja, prolaznosti, mrtvljenja, umiranja i putovanja između “već sada” i “još ne”, *Čovjek od proljeća*

prije svega egzistencijalistička poezija, angažirana *in favorem homini*.

Oduvijek se vjerovalo da je poezija izdah božanskoga duha, iz kojega ju čovjek izažima i sažima... ako zna! Ali kako *poesis* znači stvaranje, znači i borbu u kojoj se čovjek mora odlučiti (iva)ti između Boga i "Nemani": "Ali ta neman sve to jače stišće, / tresem se, drhtim k'o uvelo lišće, / i dok mi daha moje žiće išće, / tamna sjena me pritišće, pritišće" (*Neman*), "pa provodim noći u molitvi besan / i vapijem Nebu da mi srce smiri / da iz mene Pak'o hudi ne proviri" (*Borba*). Više no iz radosti poetska riječ izlazi iz tajanstva boli. Tako će stihovi "Sve su ove pjesme mojeg srca djeca / što ih ono s bolom iz utrobe rada" zacijelo podsjetiti opet na čuvene Cesarićeve "Slabašnu djecu radost rada, / I njezin porod brzo gine, / A pjesme, rasplamsane bolom, / Gore ko svjetla za daljine". To već drugo posezanje za usporedbom s Cesarićem, koji nije religiozni pjesnik, upućuje prije svega na tipologiju misao-ne gradbe pjesme.

Nastajući u tim gabaritima, tematski je raspon širok: refleksivna, ljubavna, domoljubna, religiozna lirika. U svima njima Tomić pjeva o vječnom (*Čeznuće*) i zemaljskom (*Sudar*), o Božjem (*Prvom*) i ljudskom (*Nasljede*), pjeva obično o začudnom (*Zbilja*) i začudno o običnom (*Štednja*), o sebi (*Susret sa sobom*) i drugima (*Kajanje*), katkada s dostojanstveno izraženim erosom (*Kušnja*), no s

jasnom izbornom opcijom: "To sad nisi ti, što mi zamirisa, / već tvoja sjena što mi je orisa / crno-bijelog mog sjećanja kist. // A drugi ja sam što polako kročim, / te vječnu ljubav trudim da svjedočim, / dok ispred mene smjerno hodi Krist" (*Razilaženje*). A apoteoza će kad-tad doći: "A kad dode čas za poći / prema rajskim poljanama / bit ćeš čašćen po vrsnoći / i proslavljen po ranama." Valja još spomenuti domoljubnu rodnoj Bosni posvećenu pjesmu *Reliquiae reliquiarum* s opominjućim stihovima: "Neki traže u tuđem svijetu bolju domovinu / dok drugi u svojim kućama postaju manjina / U Bosni je sve po starom / Hercegovina šaptom pada / Zagreb je i dalje pod nekim // U kasni sat tek rijetkima suza kane."

Zbirku je pogovorom simboličkoga naslova *Vrh tornja motreć' med' zvijezdama križ* znalački popratio Božidar Petrač, zaključivši: "Pjesnik je, zašavši u neke meandre hrvatske poezije na prijelazu XIX. i XX. stoljeća [...] uspio iznjedrati vlastit pjesnički izričaj, originalan i autohton te se blagom arhaizacijom svojih stihova i čvrstom strukturom svojih pjesama u svojoj drugoj zbirci pokazati u poprilično novom i svježem ruhu." Spremni smo pače poći korak dalje pa riskirati i reći: Tomić je već sada klasik moderne hrvatske poezije. Ostaje prepustiti se nadi da će njegov budući pjesnički razvoj opravdati tu ocjenu.

Vladimir Lončarević